

Werkmap fusie parochies

In het proces van herstructurering van parochies komt het steeds vaker voor dat de parochies die samen een federatie vormen ervoor kiezen om ook de laatste stap te zetten en te fuseren tot één nieuwe parochie. Er ontstaat dan een nieuwe rechtspersoon met een nieuwe naam en een nieuw bestuur, die alle oude rechtspersonen vervangt. In deze werkmap wordt beschreven hoe een fusie van parochies in z'n werk gaat.

De fusie van parochies is een canoniekrechtelijke (= *kerkrechtelijke*) handeling. Door middel van een besluit van de bisschop op basis van canon 121 CIC¹ worden bepaalde parochies samengevoegd en verenigd in één nieuwe parochie conform canon 515 CIC² (*CIC is het kerkelijk wetboek*).

De canoniekrechtelijke fusie wordt naar Nederlands recht ook als een fusie aangeduid, waardoor alle goederen, rechten en plichten onder algemene titel overgaan naar de nieuwe rechtspersoon.

1. Voorbereiding fusie

De fusie van parochies moet worden voorbereid. In de fase van voorbereiding zijn de volgende aspecten van belang.

Pastoraal

De pastorale éénwording is altijd gericht op de vitalisering van de geloofsgemeenschappen van de betrokken parochies. De fusie van parochies is in de regel de formeel-juridische bevestiging van deze pastorale éénwording en zodoende de formele afronding van het proces van pastorale samenwerking en samensmelting.

De parochies hebben daartoe veelal een pastorale beleidsvisie gemaakt die is neergelegd in een pastoraal beleidsplan. Daarin is beschreven hoe de nieuwe missionaire parochie inhoud en gestalte moet krijgen.

Pastoraal team

De invulling van de pastoraal functie vormt geen probleem indien er maar één pastoor is, in de betrokken parochies. Het ligt anders indien er meerdere pastoren in de betrokken parochies zijn. Dan moet in de voorbereidende fase met de vicaris-generaal overleg worden gevoerd over de vraag wie de pastoor wordt van de nieuwe fusieparochie.

Daarnaast speelt de vraag of de eventueel aanwezige kapelaans, assistenten, diakens, catechisten en parochie-assistenten allemaal in de nieuwe parochie benoemd worden. Ook daarover moet overleg met de vicaris-generaal worden gevoerd. De vicaris-generaal neemt in goed overleg met de betrokkenen een beslissing. De benoeming van de ambtsdragers is onderdeel van het uiteindelijke fusiedecreet. Iedere ambtsdrager ontvangt een nieuwe benoeming.

Parochiekerk(-en)

Ingeval de nieuwe fusieparochie meerdere kerken heeft, moet één van die kerken, hetgeen op termijn althans het leidend uitgangspunt is, als parochiekerk worden aangewezen. Een parochie kan namelijk maar één parochiekerk hebben.

De andere kerken kunnen formeel gewoon een kerk blijven van de nieuwe fusieparochie. Ze behouden hun naam (titel). Ook bestaat de mogelijkheid deze andere kerken om te vormen tot een kapel.

Geadviseerd wordt als onderdeel van het pastoraal plan tevens een zogenaamde kerkenvisie op te stellen. Daarin wordt beschreven wat in de komende jaren met de kerken van de fusieparochie gaat gebeuren. Zie voor het item kerkenvisie deze link.

Naam voor de nieuwe parochie

De nieuwe parochie krijgt een naam. Deze naam is aan criteria gebonden. Globaal gezegd moet het ofwel een naam van een of meer heiligen zijn ofwel een openbaringsgegeven uit de Schrift. Volgens de Romeinse normen kan een parochie alleen maar de naam van één patroon hebben. Uitzondering op die regel is slechts mogelijk ingeval wordt gekozen voor heiligen die samen in de liturgische kalender staan vermeld.

De patroon van de parochie hoeft niet dezelfde te zijn als de titel van de parochiekerk. Dit laatste is overigens wel in de meeste parochies in ons bisdom het geval. Men kan kiezen voor een geheel nieuwe parochienaam of voor de patroonnaam van de oudste van de fuserende parochies. Aanbevolen wordt de nieuwe naamgeving via meerdere communicatiekanalen met de parochianen te delen en te bespreken, omdat draagvlak ook op dit punt van belang is.

Bestuurlijk

Er moet een nieuw kerkbestuur komen dat het bestuur en het beheer in de nieuwe fusieparochie verzorgt. Aanbevolen wordt na te denken over aspecten zoals continuïteit, deskundigheid, de wijze van functioneren, eventuele bestuurscommissies alsook de wijze en moment van overdracht. In aanloop naar de fusie moeten de kandidaten daarvoor worden aangezocht en beschikbaar zijn zodra de fusie formeel per decreet wordt gerealiseerd. De benoeming van de bestuursleden wordt in het fusiedecreet opgenomen. Ze ontvangen allemaal een nieuwe benoeming. De nieuwe

zittingstermijn kan in overleg met de vicaris-generaal worden afgestemd.

Materieel, personeel en financieel

De parochies moeten een overzicht maken van alle rechten en plichten i.c. een recent financieel overzicht, een overzicht van de contracten (arbeid, huur, pacht, energielevering, etc.) alsook van de roerende en onroerende zaken e.d., een lijst van alle bankrekeningen met per rekening de tekeningsbevoegden.

Ten behoeve van de financiële samenvoeging moet alles op orde zijn. De fuserende parochies moeten ieder voor zich een afsluitende rekening en verantwoording opmaken per de dag voorafgaande aan de fusiedatum. De 'oude' kerkbesturen moeten voor de fusie zijn gedechargeerd. Dit kan in samenspraak met Dienst Economie & Bouwzaken van het bisdom.

Aanbevolen wordt hiertoe de volgende inventarisatie te maken:

- een overdrachtsbalans en jaarrekening;
- een lijst met onroerende zaken Excel bestand gebouwen en overig onroerend goed (A);
- een lijst inzake kerkelijk kunstbezit; Hiertoe kan gebruik worden gemaakt van de lijst die in het kader van het project inventarisatie religieus erfgoed is opgemaakt.
- een lijst met roerende goederen (B);
- een lijst met beleggingen (C);
- een overzicht van bankrekeningen van de parochies die worden samengevoegd en die mogelijk op naam van de nieuwe parochie moeten komen te staan dan wel moeten worden opgeheven;
- een overzicht van lopende verplichtingen (E);

- arbeidsovereenkomsten of daarmee vergelijkbare overeenkomsten;
- pensioenen;
- huur- en pachtovereenkomsten;
- fundaties;
- hypotheek;
- zakelijke rechten;
- geldleningen;
- bruikleenovereenkomsten;
- lasten en dergelijke, voortkomend uit erfstellingen;
- verzekeringsovereenkomsten (met name i.v.m. opstallen);
- andere overeenkomsten die van belang zijn, zoals onderhoudscontracten, abonnementen etc.

Communicatie

Het is van belang dat de kerkbesturen in aanloop naar de fusie intensief met alle betrokkenen in de parochies over de op handen zijnde fusie communiceren. Dit proces kan eigenlijk niet vroeg genoeg beginnen en kan op velerlei manieren ingevuld worden.

De diverse pastoraats- en vrijwilligersgroepen in de parochie moeten daarin meegenomen en erover gehoord worden. Als de mensen in de parochie zich niet meegenomen voelen en dan dus ook niet zijn, zal een fusie een nog moeilijker proces blijken te zijn dan het normaliter al is.

Als voorbeeld is te denken aan:

- informatiebijeenkomsten met parochianen en werkgroepen;
- het parochieblad, eventueel een extra editie over de fusie;
- de preek;

- de krant of een regionaal blad;
- het internet en de eigen website;
- social media.

aan het einde van het informatieproces moet een formele hoorzitting voor de parochianen van de betrokken parochies worden gehouden.

2. Formele fase van de fusie

Nadat bovenstaande zaken zijn geregeld en voorbereid, kan concreet de procedure om tot de fusie te komen worden ingezet. Deze kent de hierna op hoofdlijnen geschetste fasering.

Hoorzitting

Als eerste moet het kerkbestuur een officiële hoorzitting voor de parochianen houden. Tijdens die hoorzitting worden de parochianen op de hoogte gesteld van de concrete plannen voor de fusie van de parochies. Parochianen kunnen zich tijdens deze bijeenkomst uitspreken, wanneer zij menen dat hun rechten door de fusie van de parochies worden geschaad. De hoorzitting wordt ook bijgewoond door de vicaris-generaal, de deken en een lid van de Priesterraad. Van deze hoorzitting moet een verslag worden opgemaakt.

Verzoek om een decreet

De kerkbesturen van de betrokken parochies moeten gezamenlijk een brief aan de bisschop schrijven met daarin hun gemotiveerd verzoek dat ze willen gaan fuseren en per welke datum.

Daarbij moeten ze de volgende zaken gezamenlijk overleggen:

- het pastoraal beleidsplan van de nieuwe parochie;

- de namen van de te benoemen leden van het pastoraal team met vermelding van ieders ambt;
 - recente financiële jaarstukken van de betrokken parochies;
 - de inventarisatie van alle rechten en plichten, contracten, roerende en onroerende zaken van de parochies;
 - de namen van de voorgedragen kandidaat-kerkbestuursleden;
 - verslag van de hoorzitting en contacten met de parochianen over de fusie;
 - de naam van de nieuwe parochie en de kerk welke parochiekerk zal zijn.
- het besluit van de bisschop om de parochies te verenigen tot één nieuwe parochie;
 - de constatering dat alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochies en alle verplichtingen overgaan naar de nieuwe parochie;
 - de benoeming van de pastoor en overige leden van het pastorale team;
 - de benoeming van kerkbestuursleden;
 - het aanwijzen van de parochiekerk;
 - de naam van de nieuwe parochie;
 - het benoemen van het grondgebied van de nieuwe parochie en bepalen dat de parochianen die in dat gebied wonen voortaan tot deze parochie behoren;
 - de verplichting om deze kerkelijke fusie voor een bepaalde datum in een notariële akte vast te leggen zodat de rechtsgevolgen hiervan ook tot gelding komen;
 - de datum waarop het besluit van de bisschop bekend moet worden gemaakt.
 - vanaf die publicatiedatum begint ook de bezwaartermijn te lopen. Het kerkbestuur moet er voor zorgen dat het decreet per deze datum aan de parochianen wordt medegedeeld. De bekendmaking kan via publicatie in het parochieblad en op de website van de parochie en door mededeling in de kerk vanaf de kansel.

Horen Priesterraad

De bisschop moet na ontvangst van dit verzoek de priesterraad hierover horen conform canon 515 § 2 juncto canon 500 § 2 CIC³.

De consultatie van de priesterraad is namelijk een voorwaarde voor de geldigheid van zijn beslissing, wanneer hij een parochie wil oprichten of opheffen.

Uitvaardiging decreet

Nadat de priesterraad haar advies over dit verzoek aan de bisschop heeft gegeven, zal de bisschop zijn beslissing nemen in de vorm van een schriftelijk decreet. Het decreet bevat de volgende aspecten:

- de redenen voor deze fusie;
- de constatering dat de hoorzitting is gehouden;
- de vaststelling dat het fusieverzoek door het kerkbestuur is ingediend;
- de constatering dat de priesterraad is geconsulteerd;

3. Bezwaar tegen decreet

Parochianen die het niet eens zijn met het besluit van de bisschop kunnen als zogenaamde benadeelde binnen een termijn van tien nuttige dagen (werkdagen) vanaf de wettige betekening (bekendmaking in de parochie) schriftelijk bezwaar indienen bij de bisschop.

4. Uitvoering fusie

Na de eventuele afwikkeling van de bezwaren moet de fusie c.q. het decreet bij een notaris vastgelegd worden in een notariële akte en dienen tal van administratieve zaken te worden geregeld (zie daartoe de werkmap administratieve en praktische uitvoering fusie parochies).

Roermond, 14 april 2022

1. Canon 121 Als gehelen hetzij van personen van zaken, die publieke rechtspersonen zijn, zo verenigd worden dat hieruit één geheel ontstaat dat ook zelf rechtspersoonlijkheid bezit, verkrijgt deze nieuwe rechtspersonen de goederen en vermogensrechten eigen aan de vroegere rechtspersonen, en neemt hij de verplichtingen op zich die op dezen rustten; wat echter de bestemming vooral van de goederen betreft en het vervullen van de verplichtingen, moeten de wil van de stichters en schenkers en de verworven rechten behouden blijven.

2. Canon 515 § 1 Een parochie is een bepaalde gemeenschap van christengelovigen, in een particuliere Kerk duurzaam opgericht, waarover de herderlijke zorg, onder het gezag van de diocesane Bisschop, aan een pastoor als haar eigen herder toevertrouwd wordt.

§ 2 Parochies oprichten, opheffen of deze veranderen, komt alleen aan de diocesane Bisschop toe, die geen parochies mag oprichten of opheffen of deze in belangrijke mate veranderen, tenzij na de priesterraad gehoord te hebben.

§ 3 Een wettig opgerichte parochie bezit van rechtswege rechtspersoonlijkheid.

3. Canon 500 § 2 De priesterraad bezit slechts raadgevende stem; de diocesane Bisschop dient de raad te horen in aangelegenheden van groter belang, maar zijn toestemming heeft hij slechts nodig in de door het recht uitdrukkelijk vastgestelde gevallen.